

УДК 377

DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2024.97.3>**С. В. Козубська**аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»**Н. В. Мукан**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ІТ-СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА

На початку 21 століття особлива увага приділяється використанню потенціалу інтерактивного навчання, що сприяє не тільки ефективному освоєнню навчального матеріалу, але й активізації здобувачів освіти, формуванню їхньої мотивації до вивчення навчальної дисципліни, усвідомленому засвоєнню знань, формуванню вмінь і навичок їх використання на практиці. Організація інтерактивного навчання під час освоєння іноземної мови передбачає використання рольових ігор, симуляцій та групових дискусій тощо, які є дієвим інструментом для розвитку і практикування мовних навичок в реальних ситуаціях, що робить її освоєння більш практико-орієнтованим, актуальним і затребуваним. Результати аналізу науково-педагогічної літератури дають підстави для висновку про те, що інтерактивне навчання розглядається із перспективи його ролі і значення в удосконаленні комунікативних навичок. Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності організації інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти як однієї із педагогічних умов. На прикладі теми «Цифрова епоха» обґрунтовано використання таких інтерактивних методів навчання іноземної мови студентів ІТ спеціальностей у фахових коледжах як підготовка мультимедійної презентації, дебати, різноманітні мовні ігри в змагальному форматі (кросворди, пошук синонімів, пошук помилок у реченні тощо), ситуативна гра, рольова гра. Реалізація педагогічної умови – організація інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти – через систему наведених інтерактивних завдань сприятиме підвищенню їхньої мотивації до здобуття іншомовних знань і навичок. Це досягається за рахунок урізноманітнення видів їхньої навчально-пізнавальної діяльності та розширення можливостей для безпосереднього практикування використання мови в умовах професійного спілкування, наближених до реальних. Також це допоможе студентам усвідомити можливості іноземної мови у професійній діяльності та спілкуванні у сучасному глобалізованому ІТ-середовищі, забезпечуючи необхідні лінгвістичні знання та мовленнєві вміння для успішного використання мови з професійно-комунікативною метою.

Ключові слова: майбутній ІТ-спеціаліст, студент ІТ спеціальності, заклад фахової передвищої освіти, фаховий коледж, інтерактивне навчання іноземної мови, комунікативна компетентність, іншомовне спілкування, інтерактивні методи.

Постановка проблеми. На початку 21 століття все частіше теоретики і практики у галузі педагогіки звертаються до проблеми забезпечення ефективності освітнього процесу, на основі інтеграції традиційних та інноваційних методів навчання. Особлива увага приділяється використанню потенціалу інтерактивного навчання, що сприяє не тільки ефективному освоєнню навчального матеріалу, але й активізації здобувачів освіти, формуванню їхньої мотивації до вивчення навчальної дисципліни, усвідомленому засвоєнню знань, формуванню вмінь і навичок їх використання на практиці. Щодо вивчення іноземної мови професійного спрямування, то організація інтерактивного навчання передбачає використання рольових ігор, симуляцій та групових дискусій тощо, які є дієвим інструментом для розвитку і практикування мовних навичок в реальних ситуаціях, що робить її освоєння більш практико-орієнтованим, актуальним і затребуваним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналізу науково-педагогічної літератури дають підстави для висновку про те, що інтерактивне навчання розглядається із перспективи його ролі і значення в удосконаленні комунікативних навичок, адже за допомогою інтерактивних занять студенти можуть практикувати мовлення, аудіювання, читання та письмо в контексті, який відображає їхнє професійне середовище [1, 2, 3, 4]. Дослідники наголошують на дієвості інтерактив-

них методів навчання у розвитку соціальних навичок здобувачів освіти, що необхідні для проектної, командної роботи, міжособистісної взаємодії загалом [1, 7, 8]. У наукових працях сучасників йдеться про те, що використання інтерактивного інструментарію дозволяє ефективно реалізовувати індивідуальний підхід, який передбачає врахування стилю навчання, потреб та інтересів студентів тощо [6, 7, 8]. Не зважаючи на значний пласт наукових студій, які висвітлюють потенціал інтерактивного навчання, вважаємо за доцільне розглянути організацію інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти як одну із педагогічних умов, реалізація яких сприяє формуванню їхньої іншомовної комунікативної компетентності.

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності організації інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти як однієї із педагогічних умов.

Виклад основного матеріалу. Варто зауважити, що наукові студії з питань інтерактивного навчання іноземних мов відображають доволі широку варіативність відповідних методів. У результаті виконаних досліджень, І. Паславська актуалізує кулька груп методів інтерактивного навчання іноземної мови, зокрема: 1) методи кооперованого навчання, що передбачають навчальну роботу студентів у невеликих групах, як правило, у парах, трійках («синтез думок», «коло ідей» тощо); 2) методи колективно-групового навчання, що передбачають спільну навчальну діяльність усієї групи студентів («мозаїка», «мозковий штурм», «мікрофон» тощо); 3) методи ситуативного моделювання, що передбачають спільну роботу студентів над розв'язанням спеціально створеної проблемної ситуації (рольові ігри, проекти, квести тощо); 4) методи опрацювання дискусійних питань, що передбачають широке обговорення спірних тем і питань (дискусія, дебати, «ток-шоу», «нескінченний ланцюжок» тощо) [5].

Таким чином, інтерактивне навчання іноземної мови передбачає насамперед розумний вибір відповідних методів, враховуючи конкретні цілі підготовки студентів з іноземної мови та специфіку спеціальностей, які вони здобувають. У науковій літературі, присвяченій проблемам навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей [1, 2, 3, 4], обґрунтована доцільність використання таких методів інтерактивного навчання, як метод проектів, метод дискусії, метод гри, які сприяють формуванню у студентів готовності до іншомовного спілкування у професійному ІТ-середовищі, зокрема, вмінь проводити ділову бесіду, переговори, наради, телефонні розмови, вести кореспонденцію та документацію тощо.

Інтерактивні методи, згідно з дослідженнями [6, 9, 10], сприяють формуванню особистості ІТ-фахівця, здатного успішно реалізувати себе в умовах швидкого інноваційного розвитку суспільства та професійної сфери. Вони надають можливість для освоєння комплексу знань, умінь та якостей, які забезпечують швидку адаптацію в соціальному та професійному середовищі: зокрема, готовність до самостійного активного оволодіння новими знаннями, здатність ефективно використовувати їх у вирішенні практичних завдань, уміння комунікувати в різних формах і видах під час виконання завдань, застосування дослідницьких підходів у вивченні професійної літератури. Крім того, методи інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей дозволяють інтегрувати в освітній процес елементи дослідження та реальної іншомовної комунікації.

Інтерактивні методи дозволяють студентам заглиблюватися в реальні професійні ситуації, що сприяє не лише теоретичному, але й практичному опануванню матеріалу. Завдяки цьому, студенти здобувають досвід у проведенні ділових бесід, участі у переговорах та нарадах, веденні телефонних розмов, кореспонденції та документації. Таким чином, вони готуються до майбутньої професійної діяльності в ІТ-сфері, де знання іноземної мови відіграє важливу роль у успішній комунікації та співпраці на міжнародному рівні.

Наприклад, О. Синеккоп обґрунтовує доцільність застосування проектного методу в процесі навчання іноземної мови для студентів ІТ-спеціальностей. Вона аргументує свій вибір широкими дидактичними можливостями цього методу, які включають: 1) розширення уявлень майбутніх ІТ-фахівців про професійну діяльність та збагачення їхніх фахових знань; 2) сприяння формуванню іншомовних мовленнєвих навичок у всіх видах комунікативної діяльності; 3) розвиток здатності працювати як у колективі, так і самостійно; 4) підвищення мотивації до вивчення іноземної мови для спеціальних цілей; 5) надання можливостей для виявлення творчих здібностей; 6) врахування індивідуальних особливостей кожного студента, включаючи рівень володіння іноземною мовою, стиль навчання, ступінь автономії [8, с. 244–245].

Для ефективного використання цього дидактичного методу дослідники пропонують студентам ІТ-спеціальностей виконувати різні типи навчальних проектів: 1) інформаційні, спрямовані на пошук та аналіз інформації з фахових питань з подальшою презентацією у вигляді доповідей, тез, рефератів, постерів тощо іноземною мовою; 2) професійно-виробничі, що включають створення продуктів, таких як веб-сторінки, сайти, блоги з іншомовним контентом; 3) лінгвістичні, спрямовані на поглиблену роботу з іншомовним

матеріалом, наприклад, укладання ілюстрованого глосарію ІТ-термінології; 4) країнознавчі, що мають на меті дослідження та представлення особливостей суспільного та економічного життя носіїв мови засобами іноземної мови.

Використання методу проектів у навчанні іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей дослідники [1, 7, 8] радять застосовувати головню як групову роботу, спрямовану на створення конкретного кінцевого продукту відповідною мовою, такого як презентації, колажі, блоги, сайти тощо, що сприяє активній комунікації. Різноманітність можливих проектів забезпечує умови для набуття студентами практичного досвіду іншомовного спілкування в різних формах і видах, як-от зовнішній і внутрішній, формальний і неформальний, письмовий та усний. Одночасно, це стимулює не лише обмін думками чи знаннями, але й інтелектуальну активність студентів, у результаті якої «народжується нове знання, формуються вміння використовувати теоретичні знання у конкретній ситуації ... колективно працювати над вирішенням проблеми» [7, с. 100–101].

Принцип методу дискусії полягає у відкритому, публічному обговоренні проблемних та суперечливих питань або ситуацій з метою пошуку шляхів їх розв'язання через порівняння різних думок учасників за допомогою логічного та послідовного аргументування та контраргументування їхніх позицій. Дослідники [12, 13, 14] визначають суть методу дискусії як активне групове обговорення проблеми з метою встановлення істини, шляхом зіставлення різних точок зору. За їх твердженнями, таке обговорення вимагає чіткості висловлювань, наукового підходу до проблеми, поваги до аргументів опонентів та конструктивної критики їхніх міркувань. З огляду на комунікативну природу методу дискусії, його цілком справедливо вважають одним з найефективніших способів формування іншомовних мовленнєвих умінь студентів ІТ-спеціальностей.

Згідно з висновками дослідників [2, 10, 11], навчальна дискусія на заняттях з іноземної мови є ефективним інструментом для комплексного вдосконалення мовних навичок студентів ІТ-спеціальностей у всіх її формах – читанні, говорінні, аудіюванні та письмі. Цей метод зазвичай передбачає попереднє опрацювання відповідної іншомовної літератури, конспектування ключових моментів, висловлювання власних думок та сприймання думок інших учасників. Такий підхід допомагає студентам правильно використовувати граматичні, лексичні та стилістичні засоби іноземної мови, чітко та коректно висловлювати й аргументувати свої ідеї та переконання, розвиває стратегії пошуку й опрацювання іншомовних джерел та формує культуру спілкування в неоднозначних і суперечливих ситуаціях.

Інтерактивний метод дискусії у навчанні іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей, як зазначають дослідники [6, 7, 8], може бути реалізований за допомогою різних прийомів чи методів опрацювання дискусійних питань. Серед них, наприклад, «круглий стіл», «засідання експертної групи», «форум», «симпозіум», «брифінг», «дебати», «ток-шоу» тощо. Ефективне використання цих методів у навчанні іноземної мови студентів, які готуються стати майбутніми ІТ-фахівцями, передбачає, насамперед, вибір актуальних, неоднозначних, суперечливих тем для обговорення, таких як “Global digitalization: good or bad” чи “Ethical aspects of artificial intelligence”, а також врахування попередньої обізнаності студентів з проблемою обговорення та наявності достатнього рівня знань і вмінь з іноземної мови [7, с. 111].

Науковці [2, 7, 8] вважають, що поряд з методами проектів та дискусій, різноманітні ігрові методи також є ефективними у навчанні іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей. У своїх дослідженнях вони презентують широкий спектр ігор для вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності, зокрема мовних (лексичних, граматичних, орфографічних тощо) та мовленнєвих (ситуаційних, рольових). Мовні ігри спрямовані на формування лінгвістичних знань і навичок, тобто опанування форми та значення лексичних одиниць і граматичних конструкцій в інтерактивному ігровому форматі. З іншого боку, мовленнєві ігри допомагають розвивати комунікативні вміння студентів, тренуючи їх у виборі та використанні мовних засобів відповідно до ситуації спілкування, готуючи до спонтанного мовлення.

Дослідники [2, 10, 11] підкреслюють, що мовні ігри як засіб навчання іноземної мови для студентів ІТ-спеціальностей призначені для формування іншомовних лексичних та граматичних навичок через відтворення форми і значення відповідних одиниць і явищ у змагальних умовах. Такі ігри, як кросворди, карткові ігри, ігри зі словами тощо, мають переважно імітаційно-репродуктивний характер. У рамках курсу іноземної мови вони рекомендують ігри, такі як складання термінів з літер, написання найбільшої кількості термінів на певну літеру, відгадування термінів за описом, пошук синонімів, складання речень зі слів, пошук і виправлення помилок у словах чи реченнях, які можуть стати основою для індивідуальних та командних змагань.

Комунікативні ігри спрямовані на розвиток умінь спілкування у різних повсякденних або професійних ситуаціях, завжди маючи ситуативно зумовлений характер. Це дозволяє наблизити процес навчання до реальних умов через моделювання типових комунікативних ситуацій та забезпечує студентам можливість практикувати використання відповідних мовних одиниць

і мовленнєвих зразків. Науковці [1, 3, 10] вважають, що в навчанні іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей особливо корисними є професійно орієнтовані ситуативні та рольові ігри. Перші моделюють типовий фрагмент професійної взаємодії (наприклад, парне відпрацювання ситуації оновлення програмного забезпечення, де один студент грає роль системного адміністратора, а інший – техніка), а другі – проблемні професійні ситуації, що вимагають розв'язання (наприклад, втрата роботи та проходження співбесіди з закордонним роботодавцем).

Науковці [6, 7, 8] відзначають, що рольові ігри ділового характеру мають особливе значення у навчанні професійно орієнтованого іншомовного мовлення студентів ІТ-спеціальностей. На відміну від ситуативних ігор, вони ґрунтуються на проблемах, до яких учасники мають різне ставлення. Окрім розвитку загальних мовних навичок, ці ігри формують уміння досягати порозуміння у професійних ситуаціях, доводити та відстоювати власну позицію, змінювати тактику своєї поведінки залежно від дій партнера та знаходити компроміси. Такі ігри збільшують обсяги комунікативної практики студентів в умовах, наближених до реального професійного спілкування, створюють сприятливу атмосферу для невимушеного, активного та творчого використання іншомовних навичок і долання бар'єрів комунікації.

Вищезазначене чітко демонструє необхідність впровадження інтерактивного навчання іноземної мови для майбутніх молодших бакалаврів з ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти, враховуючи особливості їхньої майбутньої професійної діяльності та комунікації. У рамках нашого дослідження, ця педагогічна умова реалізується через широкий спектр інтерактивних завдань у кожній темі. Так, наприклад, у темі «Цифрова епоха» пропонуємо студентам завдання на підготовку мультимедійної презентації щодо впливу цифровізації на різні сфери суспільної життєдіяльності, зокрема освіти, охорону здоров'я, бізнес і фінанси тощо, участь у дебатах на тему "Digitalization is more beneficial than harmful", різноманітні мовні ігри для засвоєння лексичного та граматичного матеріалу в змагальному форматі (кросворди, пошук синонімів, пошук помилок у реченні тощо), ситуативну гру на розігрування в парах ситуації онлайн-покупки ноутбука, рольову гру на розігрування конфліктної ситуації під час онлайн-покупки неякісного ІТ-продукту та обговорення варіантів розв'язання цієї проблеми.

Висновки. Отже, реалізація педагогічної умови – організація інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти – через систему наведених інтерактивних завдань сприятиме підвищенню їхньої мотивації до здобуття іншомовних

знань і навичок. Це досягається за рахунок урізноманітнення видів їхньої навчально-пізнавальної діяльності та розширення можливостей для безпосереднього практикування використання мови в умовах професійного спілкування, наближених до реальних. Також це допоможе студентам усвідомити можливості іноземної мови у професійній діяльності та спілкуванні у сучасному глобалізованому ІТ-середовищі, забезпечуючи необхідні лінгвістичні знання та мовленнєві вміння для успішного використання мови з професійно-комунікативною метою.

Список використаної літератури:

1. Вях І. А. *Педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій*. (Дисертація к. пед. н.: спеціальність 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти). Вінниця: Вінницький національний технічний університет, 2013. 255 с.
2. Добровольська Н. Л. *Формування в майбутніх фахівців з інформаційних технологій англомовної компетентності в читанні та говорінні*. (Дисертація д. філос.: спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки). Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка, 2021. 290 с.
3. Колісник В. Ю. *Формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності*. (Дисертація к. пед. н.: спеціальність 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти). Черкаси: Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького, 2018. 260 с.
4. Кудринська Х. В. Мотиваційні способи розвитку іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх програмістів. *Педагогічні науки*. 2020. № 91. С. 74-80.
5. Паславська І. С. Розвиток у студентів «soft skills» у процесі вивчення іноземної мови як необхідний компонент конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. № 3(334). С. 179-186.
6. Семеряк І. З. Формування стратегії самопрезентації майбутніх програмістів засобами дидактичної гри у процесі навчання іноземної мови професійного спілкування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2014. № 34. С. 174-177.
7. Симоненко С. В. *Формування комунікативної компетентності фахівців з програмної інженерії в закладах вищої освіти*. (Дисертація к. пед. н.: спеціальність 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2019. 240 с.

8. Синекон О. С. Теорія і практика диференційованого навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх фахівців з інформаційних технологій. (Дисертація д. пед. н.: спеціальність 13.00.02 Теорія та методика навчання: германські мови). Київ: Київський національний лінгвістичний університет, 2022. 718 с.
9. Філоненко Д. В. Особливості формування професійної комунікативної компетентності та часові перспективи при підготовці ІТ-спеціалістів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2019. № 4. С. 37-44.
10. Хомик А. Ю. *Формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій*. (Дисертація д. філос.: спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки). Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2022. 290 с.
11. Шандра Н. А. *Формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах магістратури*. (Дисертація к. пед. н.: спеціальність 13.00.02 Теорія та методика навчання (германські мови). Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2019. 238 с.
12. Abdalbaki K., Suhaimi M., Alsaqqaf A., Jawad W. The use of the discussion method at university: Enhancement of teaching and learning. *International Journal of Higher Education*. 2018. № 7(6). P. 118-128.
13. Fatima N., Zahid F., Ullah I. Role of discussion teaching technique in improving English language speaking skills of ESL learners. *Jahan-e-Tahqeeq*. 2024. № 7(1). P. 648-666.
14. Hamlaoui N., Benabdallah N. Discussion-based approach to English language teaching and learning: A digital dedicated language laboratory. *Arab World English Journal*. 2015. № 2(Special Issue on CALL 2). P. 195-206.

Kozubska S., Mukan N. The organization of interactive foreign language teaching for it students in professional pre-higher education institutions as a pedagogical condition

At the beginning of the 21st century, special attention is paid to the use of the potential of interactive learning, which contributes not only to the effective mastering of educational material, but also to the activation of students, the formation of their motivation to study the academic discipline, the conscious assimilation of knowledge, the formation of skills and abilities for their use in practice. The results of the analysis of scientific and pedagogical literature give grounds for the conclusion that interactive learning is considered from the perspective of its role and importance in improving communicative skills. The organization of interactive learning during the acquisition of a foreign language involves the use of role-playing games, simulations, and group discussions, etc., which are effective tools for developing and practicing language skills in real situations, making its acquisition more practice-oriented, relevant, and in demand. The purpose of the article is to substantiate the feasibility of organizing interactive foreign language learning for students of IT specialties in institutions of professional pre-higher education as one of the pedagogical conditions. Using the example of the topic "Digital Age", the use of such interactive methods of teaching a foreign language to students of IT specialties in professional colleges as preparing a multimedia presentation, debates, various language games in a competitive format (crossword puzzles, searching for synonyms, searching for errors in a sentence, etc.), situational games, role-playing games is justified. The implementation of the pedagogical condition – the organization of interactive foreign language teaching for IT students in professional pre-higher education institutions – through the system of the above interactive tasks will contribute to increasing their motivation to acquire foreign language knowledge and skills. This is achieved by diversifying the types of their educational and cognitive activities and expanding opportunities for direct practice of using the language in conditions of professional communication, close to real ones. It will also help students to realize the possibilities of a foreign language in professional activities and communication in the modern globalized IT environment, providing the necessary linguistic knowledge and speech skills for the successful use of the language for professional and communicative purposes.

Key words: future IT specialist, IT student, institution of pre-higher education, professional college, interactive foreign language teaching, communicative competence, foreign language communication, interactive methods.